

Urdd

Asesiad o werth economaidd Urdd Gobaith Cymru

Adroddiad i Urdd Gobaith Cymru
gan Arad Research

30ain o Hydref 2018

Arad Research
8 Columbus Walk
Brigantine Place
Cardiff / Caerdydd CF10 4SD
029 2044 0552
www.aradresearch.com

ymchwil
arad
research

Crynodeb

<p>Gwerth economaidd yr Urdd yn genedlaethol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cynhyrchodd Urdd Gobaith Cymru werth economaidd o £25.5m yng Nghymru yn 2017/18 yn cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> ○ Effaith uniongyrchol o £8.6m drwy wariant ar nwyddau, gwasanaethau a staff yng Nghymru. ○ Effaith anuniongyrchol o £8.1m drwy wariant ymwelwyr eisteddfodau, gwर्सylloedd a gweithgareddau chwaraeon. ○ Effaith ysgogedig (caseg eira) o £8.7m drwy wariant wedi ei sbarduno gan yr uchod (ffigyrau uchod wedi'u talgrynnu).
<p>Gwerth economaidd yr Eisteddfod</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cynhyrchodd Eisteddfodau Lleol a chenedlaethol yr Urdd 2018 werth economaidd o £11.5m yng Nghymru a £5.5m yn yr ardal leol (Brycheiniog a Maesyfed).
<p>Gwerth economaidd y gwर्सylloedd</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cynhyrchodd wर्सylloedd yr Urdd gyfanswm o £6.9m o werth economaidd yng Nghymru drwy wariant ar nwyddau, gwasanaethau a staff yn ogystal â thrwy wariant lleol gan ymwelwyr. <ul style="list-style-type: none"> ○ Llangrannog - £3.1m. ○ Glan-Ilyn - £2.0m. ○ Caerdydd – £1.8m. • Ar lefel leol, cynhyrchodd y gwर्सylloedd werth economaidd o £4.2m o fewn eu hardaloedd, yn bennaf oherwydd gwariant lleol gan 46,063 o ymwelwyr. Cynhyrchwyd gwerth economaidd o: <ul style="list-style-type: none"> ○ £1.8m yng Ngheredigion gan wर्सyll Llangrannog. ○ £1.3m yng Ngwynedd gan wर्सyll Glan-Ilyn. ○ £1.1m yng Nghaerdydd gan wर्सyll Caerdydd.
<p>Gwerth economaidd y gweithgareddau chwaraeon</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cynhyrchodd weithgareddau chwaraeon yr Urdd £2.6m o werth economaidd yng Nghymru – drwy wariant uniongyrchol gan yr adran chwaraeon a gwariant gan 65,250 o gyfranogwyr clybiau, cystadlaethau, gweithgareddau teulu a digwyddiadau fel Gemau Cymru.
<p>Gwerth economaidd adran y maes</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cynhyrchodd adran y maes werth economaidd o £2.8m yng Nghymru, drwy wariant uniongyrchol gan yr adran a'r rhanbarthau lleol. Mae'r adran yn cyfrannu at werth economaidd yr adrannau chwaraeon, eisteddfod a'r gwर्सylloedd trwy gynnal eu gweithgarwch lleol, fel dros 220 o eisteddfodau lleol, dros 300 o gystadlaethau chwaraeon a theithiau rheolaidd i'r gwर्सylloedd, i dros 50,000 o aelodau.

<p>Gwerth economaidd yr adrannau eraill</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cynhyrchodd adrannau eraill yr Urdd (cylchgronau, cyfathrebu a gwariant canolog arall) werth economaidd o £1.7m yng Nghymru.
<p>Enillion ar fuddsoddiad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Am bob £1 o incwm a dderbyniwyd gan yr Urdd cynhyrchodd y mudiad werth economaidd yng Nghymru o £2.51.

1. Cyflwyniad a chefnidir

Comisiynodd Urdd Gobaith Cymru gwmni ymchwil Arad i gwblhau asesiad o werth economaidd y mudiad. Nod yr asesiad oedd adnabod gwerth economaidd yr Urdd yn genedlaethol yn ogystal â gwerth economaidd nifer o'u hadrannau unigol gan gynnwys yr eisteddfod, adran chwaraeon, adran y maes (taleithiau a rhanbarthau) a gwersylloedd Llangrannog, Glan-Ilyn a Chaerdydd. Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys canfyddiadau'r asesiad.

1.1 Urdd Gobaith Cymru

Sefydlwyd Urdd Gobaith Cymru yn 1922 i roi cyfle i blant a phobl ifanc i ddysgu ac i gymdeithasu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae gan y mudiad 54,943 o aelodau rhwng 8 a 25 mlwydd oed. Roedd gan yr Urdd drosiant o £10.2 miliwn yn 2017/18 ac roedd yn cyflogi 305 o staff mewn lleoliadau ar draws Cymru. Mae'r adroddiad hwn yn ystyried effaith gwariant yr Urdd ar nwyddau, gwasanaethau a chyflogau staff yng Nghymru ac yn edrych ar werth economaidd adrannau unigol o'r mudiad yn genedlaethol ac ar lefel leol. Mae trosolwg o'r adrannau hyn isod.

1.1.1 Eisteddfod yr Urdd

Mae Eisteddfod yr Urdd yn rhan bwysig o weithgareddau'r Urdd ac yn cynrychioli cyfran sylweddol o incwm a gwariant yn mudiad. Yn 2016/17 mi wnaeth dros 48,000 o aelodau'r Urdd gystadlu mewn Eisteddfodau cylch a sir ac mi wnaeth tua 90,000 o bobl ymweld â'r eisteddfod ym Mhen-y-bont. Mae adran 3.2 o'r adroddiad hwn yn asesu gwerth economaidd yr eisteddfodau yn genedlaethol ac yn edrych ar effaith eisteddfod 2018 Brycheiniog a Maesyfed ar yr ardal leol.

1.1.2 Gwersylloedd yr Urdd

Mae gan yr Urdd dri brif gweryll yng Nghymru sef Llangrannog yng Ngheredigion, Glan-Ilyn yng Ngwynedd a Gwersyll Caerdydd. Yn 2017/18, mi wnaeth cyfanswm o 46,063 o ymwelwyr aros yn y gweryllloedd:

- Caerdydd - 11,020;
- Llangrannog - 21,599;
- Glan-Ilyn - 13,499.

Mae'r asesiad yn ystyried effaith gwariant yr ymwelwyr hyn yng Ngwynedd, Ceredigion a Chaerdydd yn ogystal â gwariant y gweryllloedd ar nwyddau, gwasanaethau a staff yn eu dalgylchoedd.

1.1.3 Adran chwaraeon yr Urdd

Mae adran chwaraeon yr Urdd yn trefnu clybiau, cystadlaethau, sesiynau teulu a digwyddiadau eraill ledled Cymru. Dengys data yr Urdd ar gyfer 2017/18 bod 65,250 o

gyfranogwyr wedi cymryd rhan mewn gweithgareddau wedi eu trefnu gan yr adran chwaraeon yn cynnwys:

- 8,000 mewn clybiau chwaraeon wythnosol;
- 53,000 wedi cymryd rhan yng nghystadlaethau chwaraeon yr Urdd;
- 3,000 wedi mynychu gweithgareddau teulu megis rownderi min nos, nofio rhiant a phlentyn a rygbi i'r teulu;
- 1,250 o gystadleuwyr yn nigwyddiad *Gemau Cymru*.

1.1.4 Adran y maes

Mae adran y maes yn cynnwys staff talaith y de a thalaith y gogledd a swyddogion rhanbarthol yr Urdd yn gweithio ar draws Cymru. Mae'r swyddogion yn trefnu a chefnogi ystod o weithgareddau'r Urdd ar lawr gwlad – yn enwedig gweithgareddau chwaraeon ac Eisteddfodau lleol. Mae'r adran hon o'r Urdd felly yn cyfrannu'n fawr at yr effeithiau caiff eu hadnabod yn yr adroddiad hwn.

1.2 Yr adroddiad hwn

Mae adran 2 yn cyflwyno'r fethodoleg ar gyfer yr asesiad hwn tra bod y canfyddiadau fesul adran wedi eu cyflwyno yn adran 3, gan gynnwys gwerth economaidd cenedlaethol a lleol a'r enillion ar fuddsoddiad. Yn adran 4, cyflwynir canfyddiadau'r astudiaeth o ran effeithiau ehangach yr Urdd.

2. Methodoleg

Mae'r dadansoddiad o werth economaidd yr Urdd wedi'i seilio ar y canlynol:

- **Effeithiau uniongyrchol** – gwariant uniongyrchol yn gysylltiedig a gweithgareddau craidd adrannau'r Urdd a'r rhanbarthau lleol ar nwyddau, gwasanaethau a chyflogau staff;
- **Effeithiau anuniongyrchol** – incwm a gwariant wedi'i gynhyrchu drwy:
 - eisteddfodau lleol a chenedlaethol yr Urdd;
 - clybiau, cystadlaethau gweithgareddau chwaraeon yr Urdd;
 - gwersylloedd yr Urdd.
- **Effeithiau ysgogedig** – cyfraniadau at incwm a gwariant drwy'r gadwyn gyflenwi o ganlyniad i weithgareddau craidd yr Urdd.

Rydym wedi amcangyfrifo'r gwerth economaidd yn seiliedig ar gysyniad effaith lluosydd Keynesaidd (Keynesian Multiplier Effect). Mae'r effaith hwn yn cymryd i ystyriaeth bod gwariant gan yr Urdd (neu adrannau unigol y mudiad) yn creu incwm ar gyfer busnesau eraill o fewn yr economi leol neu chenedlaethol. Mae'r incwm hwn yn sbarduno rowndiau o wariant pellach gan y sawl sy'n ei dderbyn, gyda pheth yn cael ei gadw'n ôl neu ei wario y tu allan i'r economi leol ym mhob rownd o wariant. Mae'r broses hon hyn mynd yn ei blaen hyd nes bod yr incwm lleol a gaiff ei greu yn lleihau i lefel sy'n ddibwys. Cyfanswm y gwerth economaidd i'r economi leol yw swm y rowndiau hyn o wariant. Mae'r ffigyrau gwerth economaidd sy'n deillio o hyn yn adlewyrchu'r effaith economaidd uchaf y mae'n debygol y byddai'n deillio o gyfraniadau'r Urdd i'r economi.

Mae'r canfyddiadau i gyd wedi'u seilio ar y flwyddyn ariannol 2017/18, heblaw am eisteddfod yr Urdd sydd wedi tynnu ar gyfuniad o ddata o ymwelwyr i eisteddfod 2018 yn ardal Brycheiniog a Maesyfed (ceir esboniad pellach yn adran 3.2). Mae'r astudiaeth wedi cynnwys ymchwil primaidd ac eilaidd, gan gynnwys:

- Data incwm a gwariant canolog gan yr Urdd a'r rhanbarthau lleol;
- Arolwg o gyflenwyr yr Urdd;
- Arolwg o staff yr Urdd;
- Arolwg o ymwelwyr Eisteddfod yr Urdd 2018.

2.1 Ffynonellau data

Derbyniwyd data ar incwm a gwariant yr Urdd (gan gynnwys yr rhanbarthau lleol) yn seiliedig ar y flwyddyn 2017/18 a defnyddiwyd hwn i ganfod yr effaith **uniongyrchol** yng Nghymru yn ogystal ag ardaloedd lleol y gwersylloedd. Roedd y data a dderbyniwyd gan yr Urdd yn ein galluogi i adnabod faint o wariant y mudiad aeth at gyflenwyr a staff yn ôl lleoliad. Galluogodd hwn i ni adnabod yr effaith uniongyrchol ar Gymru ac ardaloedd lleol y gwersylloedd. Defnyddiwyd data niferoedd ymwelwyr a data gwariant canolog Eisteddfod

2017 fel data procsi (gyda rhai addasiadau) ar gyfer Eisteddfod 2018 gan nad oedd data am yr wyl ddiweddaraf ar gael pan gwblhawyd y dadansoddiad.

Ar gyfer yr effaith **anuniongyrchol**, defnyddiwyd data o arolwg o ymwelwyr Eisteddfod yr Urdd 2018 yn ogystal ag amcangyfrifon o wariant ymwelwyr â gwersylloedd, gweithgareddau chwaraeon ac Eisteddfodau lleol yr Urdd. Casglwyd data gan 1,060 o ymwelwyr ag eisteddfod yr Urdd 2018 drwy arolwg (cymysgedd o ymatebion ar-lein ag ymatebion a gasglwyd wyneb yn wyneb ar y maes). Roedd yr arolwg yn cynnwys cyfres o gwestiynau a oedd yn ein galluogi i amcangyfrif cyfartaledd gwariant ymwelwyr ar y maes ac yn yr ardal leol. Roedd rhain yn cynnwys:

- Lle'r oedd ymwelwyr yn byw;
- Nifer y dyddiau yr ymwelwyd a'r maes;
- Nifer y nosweithiau yr arhosodd ymwelwyr yn lleol, a'r math o lety;
- Gwariant ar lety, nwyddau a gwasanaethau yn lleol;
- Gwariant ar nwyddau a gwasanaethau ar y maes.

Ar gyfer yr effaith **ysgogedig**, defnyddiwyd data o arolwg o staff yr Urdd er mwyn amcangyfrif pa gyfran o'r incwm y maent yn ei dderbyn gan yr Urdd sydd yn cael ei wario yng Nghymru ac yn eu hardal leol. Casglwyd data gwariant gan 67 allan o 238 o gyflenwyr yr Urdd sydd wedi'u lleoli yng Nghymru – cyfradd ymateb o 28%. Yn ogystal, cwblhaodd 73 allan o 305 o staff yr Urdd holiadur – cyfradd ymateb o 24%.

3. Canfyddiadau

Cyflwynir canfyddiadau'r asesiad economaidd isod ar gyfer yr Urdd yn genedlaethol, yr Eisteddfod a'r gwersylloedd yn ogystal â'r adran chwaraeon. Mae'r ffigyrau a gyflwynir isod wedi'u talgrynnu felly nid ydynt bob tro'n cyfateb i'r cyfanswm a nodir.

3.1 Gwerth economaidd yr Urdd i Gymru

Cyfanswm gwerth economaidd yr Urdd i Gymru – £25.5m

Mae data gwariant canolog yr Urdd yn dangos bod y mudiad wedi gwario cyfanswm o £4.9m ar nwyddau a gwasanaethau yn 2017-18, gyda 70% o hwn (£3.4m) wedi ei wario gyda chyflenwyr wedi'u lleoli yng Nghymru. Yn ogystal, mae data rhanbarthau'r Urdd yn dangos eu bod hwy wedi gwario £0.6m yn ychwanegol ar nwyddau a gwasanaethau gan gyflenwyr o Gymru. Gwariodd yr Urdd £4.7m ar gyflogau staff, sydd i gyd yn byw yng Nghymru. Golyga hyn mai cyfanswm effaith **uniongyrchol** yr Urdd ar economi Cymru yn 2017-18 oedd £8.6m.

Effaith uniongyrchol yr Urdd – £8.6m

Yn cynnwys:

Nwyddau a gwasanaethau yng Nghymru £4.0m

Cyflogau staff sy'n byw yng Nghymru £4.7m

O ran yr effaith **anuniongyrchol**, casglwyd data arolwg gan ymwelwyr Eisteddfod yr Urdd 2018. Amcangyfrifir, ar sail dadansoddiad o'r data hwn, bod ymwelwyr wedi gwario £2.3m ar fusnesau lleol, £2.0m gyda busnesau o Gymru ar y maes a £1.7m ar lety yn yr economi lleol (gweler adran 3.2 am ragor o fanylion am y dadansoddiad hwn). Amcangyfrifir hefyd bod ymwelwyr â gwersylloedd yr Urdd wedi gwario £1.2m dros y flwyddyn (gweler adran 3.4) a bod mynychwyr Eisteddfodau lleol wedi gwario £0.1m yn eu heconomiâu lleol (gweler adran 3.2), tra bod mynychwyr gweithgareddau chwaraeon yr Urdd wedi gwario £0.9m (gweler adran 3.3).

Effaith anuniongyrchol yr Urdd – £8.1m

Yn cynnwys:

Gwariant ymwelwyr ag Eisteddfod yr Urdd £5.9m

Gwariant ymwelwyr â gwersylloedd yr Urdd £1.2m

Gwariant mynychwyr Eisteddfodau lleol £0.1m

Gwariant mynychwyr gweithgareddau chwaraeon yr Urdd £0.9m

O ran yr effaith **ysgogedig**, casglwyd data arolwg gan staff yr Urdd er mwyn amcangyfrif pa gyfran o'r incwm y maent yn ei dderbyn gan yr Urdd sydd yn cael ei wario ar nwyddau a gwasanaethau (tuedd gyfartalog i ddefnyddio), a'r cyfran o hynny a warir yng Nghymru (cyfradd dargadw). Dengys y data bod staff yr Urdd, ar gyfartaledd, yn gwario 51% o'u hincwm a bod 81% o hwnnw'n cael ei wario ar nwyddau a gwasanaethau yng Nghymru. Dengys data o'r arolwg o gyflenwyr yr Urdd bod y busnesau yn gwario 78% o'u hincwm a bod 69% o'r gwariant hwnnw ar nwyddau, gwasanaethau a chyflogau staff yng Nghymru. Drwy ddefnyddio'r cyfraddau uchod, amcangyfrifir bod y gwariant uniongyrchol ac anuniongyrchol uchod yn arwain at effaith ysgogedig o £8.7m.

Effaith ysgogedig yr Urdd – £8.7m

Yn cynnwys:

Gwariant a ysgogir drwy wariant ar nwyddau a gwasanaethau £7.2m

Gwariant a ysgogir drwy wariant yr Urdd ar gyflogau £1.5m

3.2 Gwerth economaidd Eisteddfod yr Urdd

Gwerth economaidd Eisteddfod yr Urdd yng Nghymru – £11.5m

Dadansoddwyd gwerth economaidd Eisteddfod yr Urdd 2018 ac eisteddfodau lleol yr Urdd ar economi Cymru a dadansoddwyd gwerth Eisteddfod yr Urdd 2018 ar ardal leol Brycheiniog a Maesyfed. Amcangyfrifir bod Eisteddfodau lleol a chenedlaethol yr Urdd yn 2018 wedi cynhyrchu gwerth economaidd o **£11.5m yng Nghymru** a **£5.5m yn ardal Brycheiniog a Maesyfed**.

3.2.1 Gwerth economaidd Eisteddfod yr Urdd Gymru

Gwariodd adran Eisteddfod yr Urdd gyfanswm o £0.9m yn 2017-18 yng Nghymru ar nwyddau a gwasanaethau. Yn ogystal, gwariodd yr adran hon £0.3m ar gyflogau staff oedd yn byw yng Nghymru. Golyga hyn mai cyfanswm effaith **uniongyrchol** yr Eisteddfod ar economi Cymru oedd £1.3m (ffigyrau wedi eu talgrynnu).

Effaith uniongyrchol Eisteddfod yr Urdd yng Nghymru – £1.3m

Yn cynnwys:

Nwyddau a gwasanaethau yng Nghymru £0.9m

Cyflogau staff adran yr Eisteddfod sy'n byw yng Nghymru £0.3m

O ran yr effaith **anuniongyrchol**, casglwyd data arolwg gan ymwelwyr Eisteddfod yr Urdd 2018. Dengys y dadansoddiad o'r data hwn bod ymwelwyr (ag eithrio'r rheini oedd yn byw

yn lleol), ar gyfartaledd, yn gwario tua £26 y person yn ddyddiol ar nwyddau a gwasanaethau yn ardal leol yr Eisteddfod gan gynnwys siopau, bwytai, tafarndai, atyniadau a gorsafoedd betrol lleol. Dengys y dadansoddiad hefyd bod ymwelwyr yn gwario tua £33 y person yn ddyddiol ar nwyddau a gwasanaethau ar y maes (£12 ar fwyd a diod, £13 ar stondinau ac £8 ar weithgareddau) ac amcangyfrifir bod tua £22 o hwn yn wariant gyda busnesau wedi'u lleoli yng Nghymru.¹ Gan ddefnyddio data ar niferoedd ymwelwyr a'r eisteddfod, mae'n bosibl amcangyfrif bod ymwelwyr wedi gwario £2.3m ar fusnesau lleol a £2.0m gyda busnesau o Gymru ar y maes.²

Gofynnwyd hefyd i ymwelwyr oedd yn aros yn lleol (ag eithrio ymatebwyr oedd yn byw yn ardal yr Eisteddfod) faint yr oeddynt wedi ei wario ar lety, am sawl noson a faint o bobl oedd yn eu grŵp. Dengys y dadansoddiad y gwnaeth 30% o ymwelwyr yr Eisteddfod aros yn yr ardal leol mewn llety preifat ac eu bod, ar gyfartaledd, wedi gwario £60 y person, y noson ar lety yn ystod Eisteddfod yr Urdd 2018.³ Dengys y data hefyd eu bod yn aros, ar gyfartaledd, am 2.3 noson. Gan ddefnyddio'r data hwn, ynghyd â data niferoedd ymwelwyr, amcangyfrifir bod ymwelwyr â'r Eisteddfod wedi gwario cyfanswm o £1.7m ar lety yn yr economi lleol.

Effaith anuniongyrchol Eisteddfod yr Urdd yng Nghymru – £6.0m

Yn cynnwys:

Gwariant ymwelwyr ag Eisteddfod yr Urdd £5.9m

Gwariant mynychwyr Eisteddfodau lleol £0.1m

O ran yr effaith **ysgogedig**, defnyddiwyd yr un cyfraddau â'r dadansoddiad cenedlaethol i amcangyfrif bod y gwariant uniongyrchol ac anuniongyrchol uchod yn sbarduno rowndiau pellach o wariant yn economi Cymru sydd yn cyfateb i £4.2m.

Effaith ysgogedig Eisteddfod yr Urdd yng Nghymru – £4.2m

Yn cynnwys:

Gwariant a ysgogir drwy wariant ar nwyddau a gwasanaethau £4.1m

Gwariant a ysgogir drwy wariant adran yr Eisteddfod ar gyflogau £0.1m

¹ Darparodd yr Urdd ddata ar y busnesau arlwy, stondinau a gweithgareddau ar y maes wnaeth ein galluogi i amcangyfrif pa gyfran o wariant ymwelwyr ar y maes oedd gyda busnesau o Gymru. Tynnwyd taliadau'r busnesau hynny i'r Urdd ar gyfer eu lleoliadau ar y maes o'r cyfanswm gan fod hwnnw'n incwm i'r Urdd.

² Defnyddiwyd data niferoedd ymwelwyr Eisteddfod 2017 (tua 90,000) gan ragdybio bod y niferoedd yn debyg ar gyfer 2018.

³ Eithriwyd gwariant ar lety gan y rheiny oedd yn aros ar faes carafanau maes yr Eisteddfod o'r dadansoddiad hwn gan fod hwn yn incwm uniongyrchol i'r Urdd. Fodd bynnag, cafodd gwariant y rheiny oedd yn aros ar faes carafanau maes yr Eisteddfod ar nwyddau a gwasanaethau lleol eraill ei gynnwys yn y dadansoddiad.

3.2.2 Gwerth economaidd Eisteddfod yr Urdd yn lleol

Amcangyfrifir bod Eisteddfod yr Urdd wedi gwario £0.1m ar nwyddau a gwasanaethau yn ardal Brycheiniog a Maesyfed yn 2017-18.⁴ Defnyddiwyd y ffigwr hwn fel amcangyfrif o effaith **uniongyrchol** yr Eisteddfod yn lleol.

Mae'r data yn adran 3.2.1 yn arddangos gwerth effaith **anuniongyrchol** Eisteddfod yr Urdd yn lleol, sef gwariant o £2.3m ar nwyddau a gwasanaethau gan fusnesau lleol a £1.7m ar lety lleol. Yn ogystal, amcangyfrifir bod rhywfaint (llai na £0.1m) o wariant ymwelwyr gyda busnesau ar y maes wedi mynd at fusnesau o'r ardal leol. Mae hwn yn cyfateb i gyfanswm o £4.0 o werth **anuniongyrchol** i ardal Brycheiniog a Maesyfed.

Gofynnwyd i gyflenwyr yr Urdd i amcangyfrif canran eu gwariant oedd yn digwydd o fewn eu hawdurdod lleol. Gan ddefnyddio'r cyfartaledd hwn, amcangyfrifir bod y gwariant uniongyrchol ac anuniongyrchol uchod yn sbarduno gwariant lleol **ysgogedig** o £1.4m.

3.3 Gwerth economaidd y gweithgareddau chwaraeon

Gwerth economaidd adran chwaraeon yr Urdd i Gymru – £2.6m

Cynhyrchodd weithgareddau chwaraeon yr Urdd £2.6m o werth economaidd yng Nghymru – drwy wariant uniongyrchol gan yr adran chwaraeon a gwariant gan 65,250 o gyfranogwyr clybiau, cystadlaethau, gweithgareddau teulu a digwyddiadau fel Gemau Cymru.

Gwariodd adran chwaraeon yr Urdd gyfanswm o £0.2m yn 2017-18 yng Nghymru ar nwyddau a gwasanaethau. Yn ogystal, gwariodd yr adran hon £0.6m ar gyflogau staff oedd yn byw yng Nghymru. Golyga hyn mai cyfanswm effaith **uniongyrchol** adran chwaraeon yr Urdd ar economi Cymru oedd £0.8m.

Effaith uniongyrchol adran chwaraeon yr Urdd – £0.8m

Yn cynnwys:

Nwyddau a gwasanaethau yng Nghymru £0.2m

Cyflogau staff sy'n byw yng Nghymru £0.6m

O ran yr effaith **anuniongyrchol**, defnyddiwyd ffigyrau'r Urdd o ran y niferoedd sydd yn mynychu gweithgareddau amrywiol ac amcangyfrifwyd eu gwariant ar nwyddau a gwasanaethau tra'n mynychu'r gweithgareddau hyn.⁵ Amcangyfrifwyd bod hyn yn cyfateb i £0.9m.

⁴ Amcangyfrif wedi'i seilio ar wariant yr adran yn ardal leol Eisteddfod yr Urdd 2017 gyda rhai addasiadau yn seiliedig ar wybodaeth gan swyddogion yr Urdd.

⁵ Amcangyfrifwyd bod y gwariant canlynol yn cael ei sbarduno yn lleol gan blant a theuluoedd wrth iddynt fynychu digwyddiadau: 8,000 mewn clybiau chwaraeon wythnosol - £2 y person yr wythnos (gan ragdybio 40 wythnos y flwyddyn); 53,000 yng nghystadlaethau chwaraeon yr Urdd - £5 y

Effaith anuniongyrchol adran chwaraeon yr Urdd – £0.9m

Yn cynnwys:

Gwariant 65,250 o fynychwyr clybiau chwaraeon, cystadlaethau a digwyddiadau eraill £0.9m

O ran yr effaith **ysgogedig**, defnyddiwyd yr un cyfraddau â'r dadansoddiad cenedlaethol i amcangyfrif bod y gwariant uniongyrchol ac anuniongyrchol uchod yn sbarduno rowndiau pellach o wariant yn economi Cymru sydd yn cyfateb i £0.9m.

Effaith ysgogedig adran chwaraeon yr Urdd – £0.9m

Yn cynnwys:

Gwariant a ysgogir drwy wariant ar nwyddau a gwasanaethau £0.7m

Gwariant a ysgogir drwy wariant yr Urdd ar gyflogau £0.2m

3.4 Gwerth economaidd y gwersylloedd

Mae'r dadansoddiad yn dangos bod gwersylloedd yr Urdd wedi cynhyrchu gwerth economaidd o £6.9m yng Nghymru drwy gyfuniad o wariant uniongyrchol ar nwyddau, gwasanaethau a staff yn ogystal â gwariant lleol gan 46,063 o ymwelwyr. Isod, cyflwynir y dadansoddiad ar gyfer y gwersylloedd yn unigol gan gynnwys gwerth Llangrannog yng Ngheredigion, Glan-llyn yng Ngwynedd a gwersyll Caerdydd ar y brifddinas.

3.4.1 Llangrannog

Gwerth economaidd gwersyll Llangrannog i Gymru – £3.1m

Dengys y dadansoddiad bod cyfanswm gwerth economaidd gwersyll **Llangrannog i Gymru yn £3.1m** yn 2017-18. Dengys data gwariant yr Urdd bod gwersyll Llangrannog wedi cael effaith **uniongyrchol** o £1.9m yng Nghymru drwy wariant o £0.7m ar nwyddau a gwasanaethau a £1.2m ar gyflogau staff.

person; 3,000 mewn gweithgareddau teulu - £5 y person; 1,250 o gystadleuwyr *Gemau Cymru* - £10 y person.

Effaith uniongyrchol Llangrannog yng Nghymru – £1.9m

Yn cynnwys:

Nwyddau a gwasanaethau yng Ngheredigion £0.7m

Cyflogau staff sy'n byw yng Ngheredigion £1.2m

O ran yr effaith **anuniongyrchol**, amcangyfrifwyd bod 21,544 o ymwelwyr â'r gwerysll yn gwario, ar gyfartaledd, £5 yn ystod eu hymweliad (yn bennaf yn y siop leol). Mae hyn yn cyfateb i gyfanswm gwariant o tua £0.1m. Yn ogystal, amcangyfrifir bod gwariant ar gludiant i'r gwerysll gan ysgolion, mudiadau ac unigolion (ag eithrio gwariant gan ranbarthau lleol yr Urdd sydd wedi'i gyfrifo ar wahân) tua £0.2k. Drwy ddefnyddio'r wybodaeth hyn, amcangyfrifwyd bod gwariant **anuniongyrchol** o £0.3m yn digwydd yng Nghymru.

Effaith anuniongyrchol Llangrannog yng Nghymru – £0.3m

Yn cynnwys:

Gwariant ymwelwyr yn lleol £0.1m

Gwariant ar gludiant £0.2m

O ran yr effaith **ysgogedig**, defnyddiwyd data o'r arolwg cyflenwyr a'r arolwg staff i amcangyfrif bod y gwariant uniongyrchol ac anuniongyrchol uchod yn sbarduno rowndiau pellach o wariant yn yr economi leol yn cyfateb i £1.0m.

Effaith ysgogedig Llangrannog yng Nghymru – £1.0m

Yn cynnwys:

Gwariant a ysgogir drwy wariant ar nwyddau a gwasanaethau £0.6m

Gwariant a ysgogir drwy wariant ar gyflogau £0.4m

O ran effeithiau lleol, dengys y dadansoddiad bod cyfanswm gwerth economaidd gwerysll **Llangrannog** i **Geredigion** yn **£1.9m** yn 2017-18. Dengys data gwariant yr Urdd bod gwerysll Llangrannog wedi cael effaith:

- **uniongyrchol** o £1.4m yn economi Ceredigion drwy wariant o £0.3m ar nwyddau a gwasanaethau a £1.1m ar gyflogau staff yn y sir.
- **anuniongyrchol** o £0.1m drwy wariant 21,544 o ymwelwyr yn lleol a chyfran o'r gwariant gan ymwelwyr ar gludiant.
- **ysgogedig** o £0.4m.

Yn ogystal â'r uchod, mae rhai o staff canolog, talaith y de ac adran chwaraeon yr Urdd wedi eu lleoli ar safle'r gwerysll. Drwy gynnwys rhain yn y dadansoddiad, mae gwerth y gwerysll Llangrannog i economi Ceredigion yn codi i **£2.0m**.

3.4.2 Glan-Ilyn

Gwerth economaidd gwersyll Glan-Ilyn i Gymru – £2.0m

Dengys y dadansoddiad bod cyfanswm gwerth economaidd gwersyll **Glan-Ilyn i Gymru yn £2.0m** yn 2017-18. Dengys data gwariant yr Urdd bod gwersyll Glan-Ilyn wedi cael effaith **uniongyrchol** o £1.2m yn economi Cymru drwy wariant o £0.4m ar nwyddau a gwasanaethau a £0.8m ar gyflogau staff.

Effaith uniongyrchol Glan-Ilyn yng Nghymru – £1.2m

Yn cynnwys:

Nwyddau a gwasanaethau yng Nghymru £0.4m

Cyflogau staff sy'n byw yng Nghymru £0.8m

O ran yr effaith **anuniongyrchol**, amcangyfrifwyd bod ymwelwyr â'r gwersyll yn gwario, ar gyfartaledd, £14.31 yn ystod eu hymweliad (drwy wariant mewn siopau a thafarndai yn y Bala neu Llanuwchllyn a gwariant ar gludiant). Drwy ddefnyddio'r data hyn ynghyd â'r niferoedd ymwelwyr blynyddol (13,499), amcangyfrifwyd bod gwariant **anuniongyrchol** o llai na £0.2m yn digwydd yn lleol.

Effaith anuniongyrchol Glan-Ilyn yng Nghymru – £0.2m

Yn cynnwys:

Gwariant ymwelwyr - £0.2m

O ran yr effaith **ysgogedig**, defnyddiwyd data o'r arolwg cyflenwyr a'r arolwg staff i amcangyfrif bod y gwariant uniongyrchol ac anuniongyrchol uchod yn sbarduno rowndiau pellach o wariant yn yr economi yn cyfateb i £0.7m.

Effaith ysgogedig Glan-Ilyn yng Nghymru – £0.6m

Yn cynnwys:

Gwariant a ysgogir drwy wariant ar nwyddau a gwasanaethau £0.3m

Gwariant a ysgogir drwy wariant ar gyflogau £0.3m

O ran effeithiau lleol, dengys y dadansoddiad bod cyfanswm gwerth economaidd gwersyll **Glan-Ilyn i Wynedd yn £1.3m** yn 2017-18. Dengys data gwariant yr Urdd bod gwersyll Glan-Ilyn wedi cael effaith:

- **uniongyrchol** o £1.0m yn economi Gwynedd drwy wariant o £0.2m ar nwyddau a gwasanaethau a £0.8m ar gyflogau staff yn y sir.

- **anuniongyrchol** o llai na £0.1m drwy wariant 21,544 o ymwelwyr yn lleol a chyfran o'r gwariant ar gludiant
- **ysgogedig** o £0.2m.

Yn ogystal â'r uchod, mae rhai o staff adrannau eraill yr Urdd (Eisteddfod, cylchgronau, talaith y gogledd a staff canolog) wedi eu lleoli ar safle'r gweryll. Drwy gynnwys rhain yn y dadansoddiad, mae gwerth y gweryll i economi Gwynedd yn codi i **£2.0m**.

3.4.3 Gweryll Caerdydd

Gwerth economaidd gweryll Caerdydd i Gymru – £1.8m

Dengys y dadansoddiad bod cyfanswm gwerth economaidd **gweryll Caerdydd i economi Cymru yn £1.8m** yn 2017-18. Dengys data gwariant yr Urdd bod gweryll Caerdydd cael effaith **uniongyrchol** o £0.5m yn economi Cymru drwy wariant o £0.3m ar nwyddau a gwasanaethau a £0.2m ar gyflogau staff sydd yn byw yng Nghymru.

Effaith uniongyrchol gweryll Caerdydd yng Nghymru – £0.5m

Yn cynnwys:

Nwyddau a gwasanaethau yng Nghymru £0.3

Cyflogau staff sy'n byw yng Nghymru £0.2

O ran yr effaith **anuniongyrchol**, amcangyfrifwyd bod ymwelwyr â'r gweryll yn gwario, ar gyfartaledd, £61 yn ystod eu hymweliad (drwy wariant ar weithgareddau, siopa ac adloniant tra yn y ddinas yn ogystal â gwariant ar gludiant). Drwy ddefnyddio'r amcangyfrif hyn ynghyd â'r niferoedd ymwelwyr blynyddol (11,020), amcangyfrifwyd bod gwariant **anuniongyrchol** o £0.7m yn digwydd yn lleol.

Effaith anuniongyrchol gweryll Caerdydd yng Nghymru – £0.7m

Yn cynnwys:

Gwariant ymwelwyr yn lleol £0.7m

O ran yr effaith **ysgogedig**, defnyddiwyd data o'r arolwg cyflenwyr a'r arolwg staff i amcangyfrif bod y gwariant uniongyrchol ac anuniongyrchol uchod yn sbarduno rowndiau pellach o wariant yn cyfateb i £0.7m.

Effaith ysgogedig gweryll Caerdydd yng Nghymru – £0.7m

Yn cynnwys:

Gwariant a ysgogir drwy wariant ar nwyddau a gwasanaethau £0.6m
Gwariant a ysgogir drwy wariant ar gyflogau – llai na £0.1m

O ran effeithiau lleol, dengys y dadansoddiad bod cyfanswm gwerth economaidd gweryll **Caerdydd** i economi **Caerdydd** yn **£1.1m** yn 2017-18. Dengys data gwariant yr Urdd bod gweryll Caerdydd wedi cael effaith:

- **uniongyrchol** o £0.3m yn economi Caerdydd drwy wariant o £0.2m ar nwyddau a gwasanaethau a £0.2m ar gyflogau staff yn y sir.
- **anuniongyrchol** o £0.5 drwy wariant ymwelwyr yn lleol a chyfran o wariant ymwelwyr ar gludiant.
- **ysgogedig** o £0.2m (rhifau wedi eu talgrynnu felly ddim o yn cyfateb i'r cyfanswm).

Yn ogystal â'r uchod, mae nifer o staff eraill yr Urdd (staff canolog a staff adrannau chwaraeon, cylchgronau, talaith a'r Eisteddfod) wedi eu lleoli ar safle'r gweryll. Drwy gynnwys rhain yn y dadansoddiad, mae gwerth y gweryll i economi Caerdydd yn codi i **£1.9m**.

3.5 Gwerth economaidd adran y maes

Gwerth economaidd adran y maes i Gymru – £2.8m

Dengys y dadansoddiad bod cyfanswm gwerth economaidd **adran y maes i economi Cymru yn £2.8m** yn 2017-18. Dengys data gwariant yr Urdd bod adran y maes yn cael effaith **uniongyrchol** o £2.0m ar economi Cymru drwy wariant o £0.8m ar nwyddau a gwasanaethau (£0.2m yn wariant canolog a £0.6m gan y rhanbarthau lleol) a £1.2m ar gyflogau staff sydd yn byw yng Nghymru.

Effaith uniongyrchol adran y maes yng Nghymru – £2.0m

Yn cynnwys:

Nwyddau a gwasanaethau yng Nghymru £0.8m
Cyflogau staff sy'n byw yng Nghymru £1.2m

O ran yr effaith **anuniongyrchol**, mae rôl allweddol gan staff taleithiol a rhanbarthol yr Urdd yn trefnu a chefnogi gweithgareddau chwaraeon a chymunedol yr Urdd yn ogystal â hyrwyddo a mynychu cyrsiau'r gwerylloedd. Fodd bynnag, mae adrannau 3.2 i 3.4 uchod yn cwmpasu'r effeithiau anuniongyrchol hyn drwy gyfrif gwerth mynychwyr gweithgareddau

chwaraeon ac eisteddfodau lleol. Nid ydym, felly, yn cyfrif yr effeithiau hynny eilwaith yn yr is-adran hon, ond mae'n bwysig cydnabod y cyfraniad allweddol y gwnaiff staff taleithiau a rhanbarthol yr Urdd i'r effeithiau hynny.

O ran yr effaith **ysgogedig**, defnyddiwyd data o'r arolwg cyflenwyr a'r arolwg staff i amcangyfrif bod y gwariant uniongyrchol uchod yn sbarduno rowndiau pellach o wariant yn cyfateb i £0.9m.

Effaith ysgogedig adran y maes yng Nghymru - £0.9m

Yn cynnwys:

Gwariant a ysgogir drwy wariant ar nwyddau a gwasanaethau £0.5m

Gwariant a ysgogir drwy wariant ar gyflogau – £0.4m

3.6 Gwerth economaidd adrannau eraill yr Urdd

Cynhyrchodd adrannau eraill yr Urdd (gan gynnwys cylchgronau, cyfathrebu a gwariant canolog arall) werth economaidd yn cyfateb i £1.7m yng Nghymru. Roedd hwn yn cynnwys gwariant ar nwyddau, gwasanaethau a staff wedi eu lleoli yng Nghymru.

3.7 Enillion ar fuddsoddiad

Derbyniodd yr Urdd incwm o £10.2m yn 2018-19. Drwy rannu ffigwr gwerth economaidd yr Urdd ar gyfer 2017-18 (£25.5m) gyda'r ffigwr incwm hyn, gellir dangos bod yr Urdd wedi cynhyrchu gwerth economaidd o £2.51 yng Nghymru am bob £1 o incwm a dderbyniwyd gan y mudiad.

Mae'r tabl isod yn dangos sut mae'r cyfradd hwn yn cyfateb i'r gwerth a gynhyrchwyd gan ffynonellau incwm unigol yr Urdd.

Tabl 1. Enillion ar fuddsodiad 2017-18 fesul ffynhonnell incwm

Ffynhonnell incwm	Incwm 2017-18 £	Cyfran o werth economaidd cenedlaethol yr Urdd yn deillio o'r ffynhonnell hwn (seiliedig ar £2.51 i bob £1 o incwm) £
Llangrannog a Phentre Ifan	2,985,026	7,481,514
Glan-Ilyn	1,597,747	4,004,510
Caerdydd	876,986	2,198,032
Incwm o fuddsoddion	69,275	173,627
Eisteddfod 2017 (ddim yn cynnwys grantiau)	1,322,092	3,313,623
Cylchgronau	61,765	154,805
Aelodaeth	403,218	1,010,605
Rhoddion a chymynroddion	186,460	467,334
Amrywiol	96,589	242,086
Grantiau (yn cynnwys chwaraeon ac eisteddfod)	2,205,930	5,528,828
Chwaraeon	353,928	887,067
Cyfanswm Incwm	10,159,016	25,462,031

3.8 Gwerth economaidd yr Urdd yn y dyfodol

Mae'r dadansoddiad uchod yn seiliedig ar wariant yr Urdd yn y flwyddyn 2017-18. Mae'n bwysig nodi bod traweffaith y mudiad yn debygol o gynyddu yn y dyfodol o ganlyniad i gynlluniau'r Urdd ar gyfer gwariant drwy brosiectau cyfalafol sylweddol yng ngwersylloedd Llangrannog, Glan-Ilyn yn ogystal â phrosiect canolog i ddatblygu isadeiledd a systemau digidol newydd i'r mudiad.

Mae'r Urdd yn cynllunio buddsoddiad cyfalafol o tua £4.0m yng ngwersyll Llangrannog dros gyfnod o bedair mlynedd. Rhagwela'r Urdd y bydd tua 85% o'r gwariant hwn (£3.4m) yn digwydd yng Nghymru, gyda'r mwyafrif ohono yn digwydd rhwng 2018-19 a 2020-21.

Yng Nghlan-Ilyn, bwriedir gwario £2.2m rhwng 2018-19 a 2020-21 a rhagwelir bod tua 80% o hwn yn mynd i fod yn wariant gyda chyflenwyr o Gymru, sef £1.8m.

Yn ogystal â'r uchod, bydd gwariant o £0.4m yn 2018/19 a 2019/20 ar isadeiledd a systemau digidol newydd, gyda'r cyfan yn wariant ar gyflenwyr o Gymru.

Drwy'r holl brosiectau hyn, amcangyfrifir y bydd y cyfanswm o £5.6m o wariant ychwanegol yn digwydd yng Nghymru dros y blynyddoedd ariannol canlynol (ffigyrau wedi eu talgrynnu):

- 2018-19 – £1.5m
- 2019-20 – £3.5m

- 2020-21 – £0.7m

Os y byddai gweddill gwariant yr Urdd yn aros yn gyson rhwng 2017-18 a 2020-21, gallwn ddefnyddio'r ffigyrau uchod i ddatblygu senarios ar gyfer gwerth economaidd yr Urdd yn y dyfodol.⁶

Yn y senarios hynny, amcangyfrifir felly y byddai gwerth economaidd yr Urdd i Gymru fel a ganlyn yn y blynyddoedd nesaf:

- **2018-19 – £27.8m**
- **2019-20 – £31.0m**
- **2020-21 – £26.6m**

Yn ogystal â'r uchod, mae'r gwariant cyfalafol hwn yn debygol o gynyddu capasiti'r Urdd i ddenu rhagor o ymwelwyr at y gwersylloedd. Gallai hyn yn ei dro gynyddu effaith economaidd y gwersylloedd drwy wariant anuniongyrchol yr ymwelwyr ychwanegol hynny. Dengys hyn, felly bod gwerth economaidd yr Urdd yn debygol iawn o gynyddu dros y blynyddoedd i ddod.

⁶ Yn y senarios hyn, rydym yn rhagdybio bod gwariant a chyfraddau gwariant cyflenwyr, staff ac ymwelwyr/mynychwyr yn aros yn gyson.

4. Effeithiau ehangach yr Urdd

Mae'r adrannau uchod yn disgrifio'r effeithiau economaidd y gellir eu mesur neu eu hamcangyfrif drwy ddefnyddio data eilaidd neu brimaidd ynghyd â rhai rhagdybiaethau. Mae'n bwysig cydnabod, fodd bynnag, bod gwaith yr Urdd yn arwain at nifer o effeithiau pwysig eraill nad ydynt wedi eu cynnwys uchod. Cynigir trosolwg o'r rhain isod gan adnabod rhai meysydd y gellid eu harchwilio ymhellach yn y dyfodol.

4.1 Effeithiau ar yr iaith Gymraeg

Mae'r gweithgareddau a gwasanaethau a ddarperir gan yr Urdd yn cefnogi nifer eang o flaenoriaethau strategol Llywodraeth Cymru ar gyfer hybu'r iaith Gymraeg. Nid oes modd rhoi gwerth economaidd ar yr effeithiau hyn, fodd bynnag dengys y dystiolaeth bod yna werth cymdeithasol clir i weithgareddau'r mudiad. Mae gwaith yr Urdd yn gysylltiedig â nifer o feysydd gwaith Strategaeth Gymraeg 2050, yn benodol:

- Hybu defnydd o'r Gymraeg ymysg plant a phobl ifanc mewn ystod eang o gyd-destunau diwylliannol, cymdeithasol a hamdden;
- Annog arferion iaith cadarnhaol ymhlith plant a phobl ifanc, gan feithrin cysylltiadau cryfach rhwng ysgolion, sefydliadau ieuencid a grwpiau cymunedol;
- Creu cysylltiadau rhwng sefydliadau sy'n hyrwyddo'r Gymraeg;
- Darparu cyfleoedd i blant a theuluoedd i ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ysgol;
- Datblygu sgiliau iaith Gymraeg y gweithlu pobl ifanc;
- Sicrhau argaeledd ystod eang o weithgareddau diwylliant a hamdden y Gymraeg.

4.2 Cyfraniad ehangach

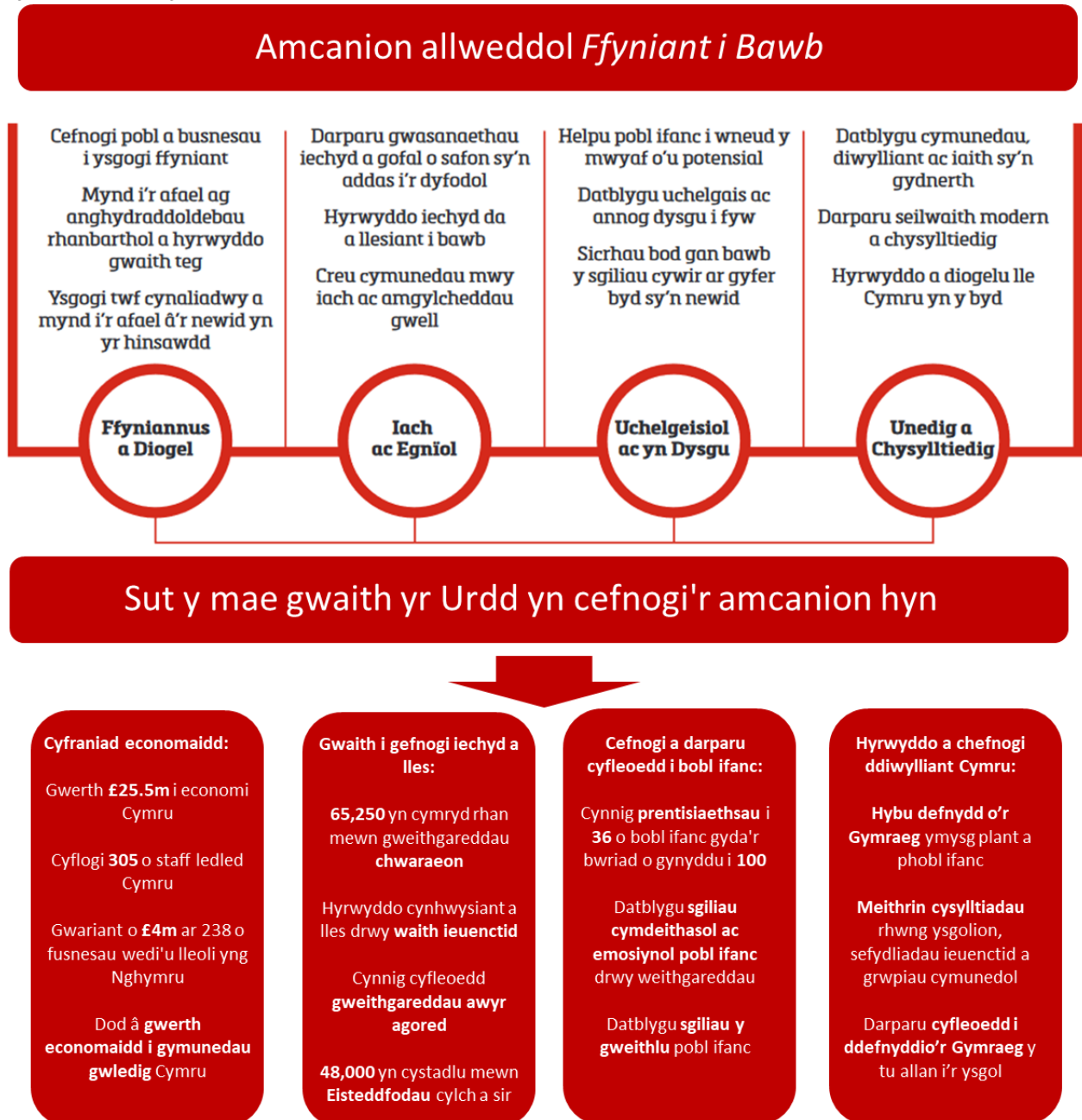
Mae gwaith yr Urdd yn cyfrannu hefyd tuag at flaenoriaethau polisi cenedlaethol y tu hwnt i faes polisi y Gymraeg yn benodol. Cyfeiria Rhaglen Lywodraethu Llywodraeth Cymru, *Symud Cymru Ymlaen* a'r strategaeth genedlaethol sy'n tanategu'r strategaeth, *Ffyniant i Bawb*, at yr angen:

- i sicrhau cymunedau ffyniannus;
- i greu Cymru iach ac egnïol (gan gyfeirio'n benodol at hyrwyddo ymarfer corff ymysg plant a phobl ifanc);
- i annog uchelgais a dysg;

- i greu gwlad sy'n unedig a chysylltiedig.

Dengys y ffigur isod sut y mae gwaith yr Urdd yn cefnogi'r amcanion strategol ehangach hyn drwy amryw ffyrdd.

Ffigur 1. Cyfraniad yr Urdd at amcanion allweddol strategaeth *Ffyniant i Bawb* Llywodraeth Cymru

4.3 Prentisiaethau

Mae'r Urdd yn cyfrannu at ddatblygiad sgiliau a chymwysterau pobl ifanc yng Nghymru drwy gynnig cyfleoedd a darpariaeth dysgu yn y gweithle. Yn 2017-18, roedd yr Urdd yn cyflogi 36 o brentisiaid ac mae'r mudiad wedi gosod targed o gynnig 100 o brentisiaethau erbyn 2022. Mae'r targed hwnnw wedi'i nodi yn *Strategaeth Prentisiaethau'r Urdd 2019-2022*, sydd yn gosod nod o ymsefydlu'r mudiad fel y prif ddarparwr prentisiaethau drwy gyfrwng y Gymraeg yng Nghymru.

Mae'r Urdd yn cynnig amryw o brentisiaethau sydd yn cyd-fynd â darpariaeth bresennol y mudiad, gan gynnwys Chwaraeon, Gweithgareddau Awyr Agored a Gwaith Ieuenctid. Bwriad yr Urdd yw ehangu nifer y prentisiaethau yn ogystal â chynnig llwybrau galwedigaethol ehangach drwy gyd-weithio â darparwyr hyfforddiant a chyrrff dyfarnu.

Mae'r Urdd felly yn cyfrannu tuag at nod Llywodraeth Cymru, a amlinellir yn *Cysoni'r model Prentisiaethau ag anghenion economi Cymru* (Llywodraeth Cymru, 2017) i greu 100,000 o brentisiaethau rhwng 2016 a 2022.⁷ Mae'r ddogfen honno hefyd gosod blaenoriaeth i gryfhau'r cynnig o brentisiaethau yn y Gymraeg ac mae *Strategaeth Prentisiaethau'r Urdd 2019-2022* yn nodi bod y mudiad yn cyfrannu at hynny mewn sawl ffordd:

- cynyddu nifer y prentisiaethau cyfrwng Cymraeg sydd ar gael drwy'r Urdd yn uniongyrchol neu ar y cyd a sefydliadau eraill;
- hyfforddi rhagor o diwtoriaid ac aseswyr cyfrwng Cymraeg, a thrwy hynny cynyddu capasiti'r gweithlu cyfrwng Cymraeg mewn meysydd galwedigaethol yn y dyfodol;
- datblygu llwybrau galwedigaethol newydd drwy gyfrwng y Gymraeg, a thrwy hynny creu llwybrau newydd y gall sefydliadau a darparwyr eraill eu cynnig.

4.4 Effeithiau anuniongyrchol drwy weithgarwch staff yr Urdd

Adroddodd gyfarwyddwyr yr Urdd bod nifer o'u staff yn weithgar iawn yn eu cymunedau yn helpu arwain a chynnal amryw o gymdeithasau, gweithgareddau a digwyddiadau lleol. Cyfeiriodd gyfarwyddwyr yr Urdd at enghreifftiau o gyfraniadau eu staff yn eu cymunedau, drwy arwain clybiau ffermwyr ifanc, corau, clybiau chwaraeon a diwylliannol. Yn ogystal â'r effaith ar gynnal yr iaith Gymraeg a'i diwylliant, awgrymwyd bod cynnal y gweithgareddau hyn yn creu effeithiau economaidd anuniongyrchol pellach. Er bod yr effeithiau hyn y tu hwnt i gwmpas yr astudiaeth hon, mi allai hyn fod yn faes ar gyfer ymchwil pellach yn y dyfodol (e.e. drwy arolwg staff yn holi am eu cyfraniadau i weithgareddau o'r fath).

⁷ Gweler *Cysoni'r model Prentisiaethau ag anghenion economi Cymru* (Llywodraeth Cymru, 2017) <https://beta.llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-03/cysoni%E2%80%99r-model-prentisiaethau-ag-anghenion-economi-cymru.pdf>

4.5 Effaith gwaith ieuencid yr Urdd

Mae gwaith ieuencid yr Urdd ar draws Cymru yn rhan bwysig o weithgarwch y mudiad. Er nad yw cyfrif gwerth budd cymdeithasol y gwaith hwn yn ran o gwmpas yr astudiaeth hon, mae'n bwysig cydnabod bod gwerth economaidd gan y gwaith hwn sydd y tu hwnt i'r hyn sy'n cael ei feintioli yn yr asesiad yn adran 3 uchod.

Mae nifer o astudiaethau wedi ceisio meintioli gwerth gwaith ieuencid a gwaith sydd yn ceisio lleihau'r risg fod pobl ifanc allan o waith, addysg a hyfforddiant (NEET). Mae'r tabl isod yn crynhoi rai o brif ganfyddiadau'r astudiaethau hyn.

Tabl 2. Crynodeb o astudiaethau sy'n meintioli gwerth ariannol gwaith ieuencid a gwaith i leihau niferoedd pobl ifanc sydd allan o addysg, hyfforddiant a chyflogaeth

Ffynhonnell	Crynodeb o'r canfyddiadau
Gwerth cymdeithasol ac economaidd yr Alban: asesiad cychwynnol o waith ieuencid yn yr Alban Hall Aitken	Adolygwyd dros 20 o adroddiadau gwerthuso effaith gwaith ieuencid yn yr Alban. Mi wnaeth yr adolygiad ganfod bod yr ystod o enillion cymdeithasol ar werth buddsoddiad (SROI) rhwng 2:1 a 15:1. Daeth yr astudiaeth i'r casgliad bod pob £1 sy'n cael ei fuddsoddi mewn gwaith ieuencid, yn cynhyrchu enillion ar werth yn cyfateb i o leiaf £3.
Asesiad o Werth Economaidd Gwaith Ieuencid Indecon International Economic Consultants	Mae canlyniadau gwerth economaidd gwaith ieuencid a gyflwynir yn yr adroddiad yn dangos bod arian cyhoeddus ar gyfer gwasanaethau gwaith ieuencid yn cynrychioli gwerth am arian. Mae Indecon yn adrodd bod pob €1 a fuddsoddir mewn gwaith ieuencid yn arbed €2.22 yn y tymor hir.
Amcangyfrif costau gydol-oes pobl ifanc 16-18 oed nad ydynt mewn addysg, hyfforddiant na chyflogaeth (ar ran y Comisiwn Archwilio) Coles et al (2010),	Mi wnaeth yr adroddiad hwn amcangyfrif bod cost person ifanc nad ydynt mewn addysg, hyfforddiant na chyflogaeth (NEET) i gyllid cyhoeddus y DU yn cyfateb i £56,000 yn 2009. Roedd hyn yn cynnwys budd-daliadau, costau iechyd a chostau cyfiawnder. Ymhellach i hynny, amcangyfrifwyd bod y gost o ran adnoddau (yn cynnwys colledion o ran cyflog a cynhyrchiant yr unigolyn) dros £100,000.
Cost Gwaharddiad, Cyfrif cost anfantais ieuencid yn y DU Ymddiriedolaeth y Tywysog ac Ysgol Economeg Llundain (2010)	Mae'r adroddiad yma yn ystyried y costau i'r economi o ganlyniad i ddiweithdra ieuencid ac yn amcangyfrif y canlynol: <ul style="list-style-type: none"> • Costau wythnosol diweithdra ieuencid Cymru (oed 18 – 24) £1.2 miliwn • Colledion wythnosol cynhyrchiant i'r economi oherwydd diweithdra ieuencid Cymru £7.2 miliwn • Costau blynyddol troseddau ieuencid (2009) £63 miliwn • Tangyflawni addysgol - Cost oes i holl bobl ifanc yng Nghymru sydd heb unrhyw gymwysterau - £1.9 biliwn

Gellid dadlau, felly, bod gwaith ieuencid yr Urdd yn cyfrannu at leihau'r perygl o ymddieithrio, ddiweithdra ieuencid, troseddau ac hefyd tangyflawni ymysg ieuencid

Cymru. Er nad oes modd meintoli'r effaith hynny ar hyn o bryd, awgryma'r dystiolaeth eilaidd uchod eu bod hi'n debygol bod yr Urdd yn cyfrannu, o leiaf rhywfaint, at leihau rhai o'r costau a restrir uchod a dylai hyn hefyd gael ei ystyried pan yn asesu gwerth yr Urdd i economi Cymru.

Dengys y canfyddiadau uchod bod gwerth yr Urdd yn uwch na'r hyn a feintolir yn adran 3 wrth gymryd i ystyriaeth yr effeithiau cymdeithasol a'r budd economaidd sydd yn dod yn sgil hynny. Gallai meintoli gwerth yr effeithiau cymdeithasol hyn fod yn ganolbwynt astudiaeth pellach o werth y mudiad yn y dyfodol.